

ZWIĄZEK REWIZYJNY BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH im. F. Stefczyka w Warszawie

Związek Rewizyjny Banków Spółdzielczych im. Franciszka Stefczyka w Warszawie realizując swoje cele statutowe prowadzi przede wszystkim szeroką działalność lustracyjną, jak również szkoleniową. Ponadto ZRBS jest podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych i posiada wpis na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem 1459, prowadzoną przez Krajową Izbę Biegłych Rewidentów w Warszawie.

Badania sprawozdań finansowych
w Bankach Spółdzielczych Związek przeprowadza od 1996 r.

W ostatnich latach aktywność Związku została poszerzona o takie usługi jak:

- audyt zewnętrznej oceny zarządzania obszarami technologii informacyjnej i bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego, który jest zgodny z zapisami Rekomendacji „D” KNF;
- audyt bezpieczeństwa informacji;
- badanie ryzyka aktywów dochodowych dla celów IPS.

Związek Rewizyjny Banków Spółdzielczych im. Franciszka Stefczyka jest jedną z największych organizacji zrzeszających Banki Spółdzielcze - naszymi członkami jest około 60% Banków Spółdzielczych.

Ze względu na ilość wykonywanych rocznie badań sprawozdań finansowych jesteśmy wiodącą polską firmą audytorską.

Nasz Związek działa poprzez 7 delegatur w całym kraju:
Bydgoszcz, Kraków, Lublin, Olsztyn, Rzeszów,
Warszawa i Wrocław.

Lustratorzy oraz biegli rewidentzi ZRBS posiadają długoletnie doświadczenie zawodowe oraz odpowiednie uprawnienia, będące gwarantem rzetelności wykonywanych przez nas usług.

Zaprzyjaźnij się Z PIENIĘDZMI i bankami spółdzielczymi

...będziesz
bogatym człowiekiem

WIEM WIĘCEJ

Ponad 150 lat tradycji banków spółdzielczych w Polsce.

Banki Spółdzielcze należą do najstarszych instytucji w Polsce. Przez ponad 150 lat historii wspomagają lokalne inicjatywy gospodarcze, sprawnie obsługują miejscową administrację publiczną. Są kasami oszczędnościowo-pożyczkowymi dla szerokiego rzesz miejscowego społeczeństwa.

Naistarszym, działającym nieprzerwanie Bankiem Spółdzielczym w Polsce jest bank w Brodnicy. Funkcjonuje od 1862 roku i dziś jest jedną z najsilniejszych instytucji finansowych na Pomorzu i Kujawach.

A początki?

Początki były nader skromne. Miały miejsce na terenach dawnego zaboru pruskiego w Wielkopolsce. To w Śremie w 1850 roku powstało Towarzystwo Wekslowe, które następnie przekształciło się w Bank Spółdzielczy.

A co oznacza spółdzielnia?

Rodowodu tego wyrazu należy szukać w staropolskim „społem” (czyli razem, wspólnie).

W XIX-wiecznej Wielkopolsce jedynym źródłem finansowania były pożyczki udzielane przez niemieckie banki. Kredyty proponowane przez pruskie instytucje finansowe były zbyt drogie. W tej sytuacji miejscowe społeczeństwo zaczęło organizować wspólne towarzystwa pożyczkowe. Jak to wyglądało w praktyce?

KRS

Zaprzyjaźnij się Z PIENIĘDZMI i bankami spółdzielczymi

...będziesz bogatym człowiekiem

Autorzy
ANNA I ANDRZEJ KWIATKOWSCY
Opracowanie graficzne i rysunki
DARIUSZ DUBIEL

KRS

Drodzy, młodzi przyjaciele...

Od piętnastu lat budujemy w Polsce gospodarkę rynkową. To długi i niełatwy proces, który od całego społeczeństwa wymaga nowego spojrzenia nie tylko na działania gospodarcze i politykę finansową państwa, ale także na decyzje podejmowane przez każdego z nas w gospodarstwie domowym.

Wszyscy chcemy podejmować takie decyzje, które dla nas i dla naszych najbliższych okażą się najlepsze, najbardziej korzystne. Przecież naturalnym pragnieniem każdego z nas jest dobro rodziny, troska o godziwy poziom jej życia i poczucie ekonomicznego bezpieczeństwa. Aby to osiągnąć, w swych działaniach i staraniach należy kierować się trafnymi, dobrze przemyślanymi decyzjami, a do tego niezbędny jest dzisiaj choćby podstawowy zakres wiedzy ekonomicznej. W jej zdobyciu okaże się pomocna książeczka, którą macie przed sobą. Opowie Wam bowiem ciekawą historię pieniędzy oraz banków i wskaże, jak korzystać z tych instytucji finansowych.

W rozwiniętych państwach całego świata korzystanie z usług bankowych stało się chlebem powszednim. Zanim dorośnięcie, taka sytuacja będzie powszechna również w naszym kraju. Każdy z Was będzie miał własne konto bankowe i samodzielnie będzie decydował o wyborze banku oraz podejmował decyzje, co zrobić ze zgromadzonymi środkami.

Jestem pewien, że treści zawarte w tej książeczce przydadzą się Wam w podejmowaniu finansowych decyzji. A wiedza wyniesiona z kart tej publikacji pozwoli Wam lepiej zrozumieć otaczający świat. Świat, który jeszcze długo nie będzie mógł obejść się bez pieniędzy i banków.

Wszystkim Czytelnikom, szczególnie najmłodszym, życzę przyjemnej lektury.

Prof. dr hab. Marian Noga

*Ekonomista,
Członek Rady Polityki Pieniężnej
w latach 2004-2010*

NAJWYGODNIEJSZE NARZĘDZIE

JUŻ NIE JESTEŚ
MAŁYM DZIECKIEM.
CZAS WIĘC, BYŚ WIEDZIAŁ,
że pieniądz jest od wieków
NAJWYGODNIEJSZYM NARZĘDZIEM,
jakim posługuje się człowiek.

Były kiedyś takie czasy,
że człowiek radził sobie bez „kasy”...

KRUSZCE

Przez krótki okres w historii rolę środka płatniczego pełniły: sól – stąd powiedzenie „słono zapłacić”, zboże, bydło, pieprz, tytoń, skóry a nawet muszelki, kamienie szlachetne i jedwab. Przed czterema tysiącami lat, w celach wymiany handlowej, ludzie zaczęli posługiwać się trzema podstawowymi metalami – złotem, srebrem i miedzią. Był to tzw. pieniądz kruszcowy.

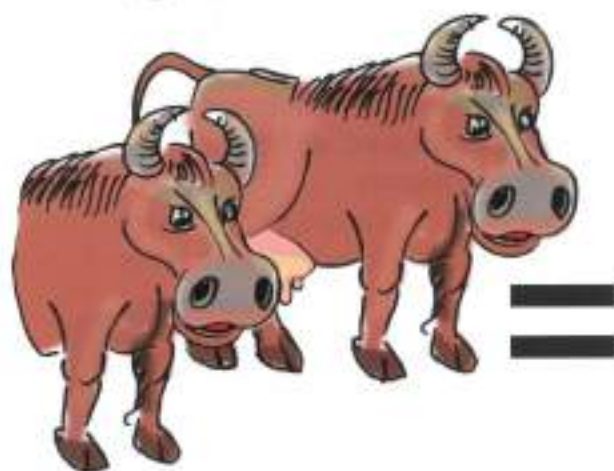

WYGODNY PIENIĄDZ

Towary jako pieniądze nie zdawały praktycznego egzaminu – były nietrwałe i kłopotliwe w użyciu. Spróbuj sobie wyobrazić drogi czytelniku np. dzisiejszy zakup komputera za półtorej krowy...

=

Metal pod względem użyteczności był wygodniejszy, ale sprawiał wiele kłopotów. Należało oceniać zarówno jego jakość, jak i ciężar. Dlatego od najdawniejszych czasów ludzie zaczęli kształtować metal w różne formy o ustalonym ciężarze. Były to niezdarne kwadraty, owale, aż wreszcie, jako najwygodniejszy w użyciu, powstał okrągły pieniądz.

PIERWSZE MONETY

Wybicie pierwszych monet historycy przypisują królom Lidii (dzisiejsza zachodnia część Turcji), a było to w VIII wieku przed naszą erą. Pomysł mieszkańców Lidii, powielił starożytni Grecy, za nimi ludy zamieszkujące Sycylię i południową Italię.

Ludzie szybko zorientowali się w możliwości fałszowania pieniędzy, a zjawisko to - niestety - przetrwało do naszych czasów. Już w dokumentach pochodzących sprzed dwu i pół tysiąca lat znajdujemy wzmiankę... o podrabianiu pieniędzy. Otóż w 540 roku p.n.e niejaki Polikrates z Samos oszukał Spartan, dając im monety z fałszywego złota.

BICIE MONET

Bicie monet to jeden z najlepszych pomysłów ludzkości, jednakże stało się ono również źródłem nieuczciwości, niekiedy na ogromną, państwową skalę. Wiele władców przyciśniętych pustką w skarbcu, nakazywało w najgłębszej tajemnicy zmniejszać zawartość złota lub srebra w bitych monetach i kruszec zastępować pospolitym mosiądzem. Tym prostym zabiegiem z mniejszej ilości srebra lub złota bito większą ilość monet, co pozwalało władcy na większe zakupy. Wkrótce te „zubożone” monety wracały do królewskiego skarbcza w postaci podatków, przez co państwo biedniało i spadało zaufanie poddanych do władzy monarszej.

ZŁY PIENIĄDZ

To fałszerstwo władców, zawsze obracało się przeciwko nim samym i było przyczyną upadku wielu państw. W dobie Odrodzenia, wielki polski uczony, astronom Mikołaj Kopernik poczynił wielkopomne spostrzeżenie - że „ZŁY PIENIĄDZ ZAWSZE WYPIERA DOBRY”, które niebawem potwierdzili Anglicy i Hiszpanie. Współcześni finansiści podkreślają, że jest to jedyne prawo ekonomiczne, którego nikt nigdy nie kwestionował. Podstawą tego prawa jest ludzka natura. Ludzie - jeżeli mają możliwość wyboru - zostawiają dla siebie i swoich najbliższych to co najlepsze.

W wiekach średnich dobre złote monety zakopywano w garnkach, a na zakupy wydawano te gorsze - z domieszką srebra czy mosiądzu.

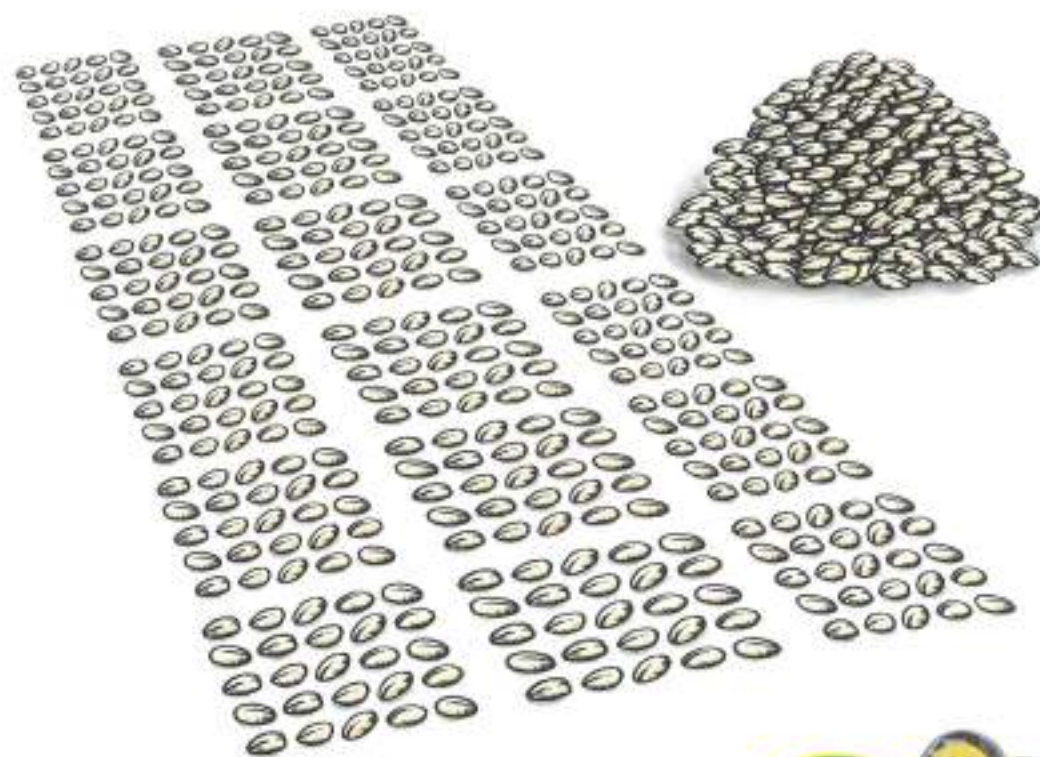

Starożytni Rzymianie zanim posiadli sztukę bicia monet, źródła bogactwa upatrywali w posiadaniu stad bydła (łac. pecus). Pierwszym metalowym pieniądzem była odlana sztaba miedzi z uproszczonym rysunkiem krowy, ale wcześniej było też jednostką rozliczeniową. Stąd znane łacińskie powiedzenie „pecunia non olet” (pieniądze nie śmierdzą). Podobnie rzecz się miała w Indiach, gdzie dziś rupia oznacza zarówno pieniądze znajdujące się w obiegu jak i krowę.

Ludy rolnicze często przenosiły na określanie pieniędzy nazwy związane ze zbiorami płodów rolnych. I tak starożytni Babilończycy nazwali wagę 180 ziaren pszenicy (ok. 8,4 g.) mianem „sykla”, i stąd współczesna nazwa izraelskiej waluty „SZEKIEL”

W starożytnej i średniowiecznej Europie, miasta leżące na szlakach handlowych lub znaczące porty morskie zaczęły się intensywnie rozwijać.

Tam trafiały monety ze wszystkich stron świata. I to najrozmaitsze. Bite w najróżniejszych mennicach, zróżnicowane wagowo. Dobre i fałszywe, o różnej zawartości kruszców, monety pełnowartościowe i spiłowane, ścierane i spłaszczone.

Jedną z podstawowych metod sprawdzania zawartości złota było gryzienie monety. Jednak skala zadania była tak ogromna, że pojawili się ludzie zajmujący się jedynie oceną i wymianą pieniędzy. To właśnie byli pierwsi finansjści i bankierzy.

W tym miejscu wspomnieć wypada, że królem, który pierwszy na świecie wprowadził papierowe pieniądze były Chiny i to już od IXw., o czym poinformował Europejczyków słynny podróżnik średniowiecza Marco Polo. Ale pieniądz ten nie odegrał większej roli w gospodarce.

Pierwszą polską monetą był srebrny denar wybity za rządów Mieszka I

Inną, już bardziej współczesną monetą był TYNF. Ta srebrna moneta była bita w Polsce w 1663r. przez Andrzeja Tynfa. Miała przymusowy kurs 30 groszy, choć srebra miała tylko za kilka groszy. Szybko stała się symbolem słabego, złego pieniądza. Stąd też powiedzenie „dobry żart tynfa wart”.

AMSTERDAMSCY BANKIERZY

Nastał rok 1609. W Amsterdamie, największym porcie współczesnej Europy, władze miasta powołały instytucję, która miała odpowiadać za ważenie i wymianę pieniędzy - Bank Amsterdamski. Ze swych zadań wywiązywał się on bardzo rzetelnie i uczciwie, więc wkrótce pozyskał zaufanie kupców. Za usługi pobierał opłaty i szybko dorobił się własnych, niemałych pieniędzy. Ponieważ wymiana monet odbywała się przy ladzie (łac. banco), to nazwa ta przylgnęła do tej instytucji, dając początek współczesnym bankom. W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że pierwsze banki powstały już w XII-XIII wieku w kupieckich miastach włoskich - Wenecji i Genui.

Amsterdamscy bankierzy wkrótce zaczęli też przyjmować pieniądze na przechowanie (depozyt), co praktykowano już w starożytnej Grecji. Za odpowiednią opłatą udzielali także potrzebującym pożyczek (kredyt).

Pierwszymi, którzy pozostawiali w banku swoje dobra, byli kupcy wyruszający na niebezpieczne morskie wyprawy, ponieważ nie byli pewni, czy wrócą szczęśliwie do domu.

Po 50 latach pomyślnej i uczciwej działalności banku, Amsterdam stał się centrum finansowym XVII-wiecznej Europy.

Na przeszkodzie dalszemu rozwojowi stanęły wojny. U bram Amsterdamu w 1672 stanęła francuska armia króla Ludwika XIV. Bank zawiesił wypłaty, klienci w pośpiechu wypłacali swoje zasoby. Zaufanie wierzycieli spadło do zera.

W amsterdamskim banku swoje depozyty posiadali złotnicy z Londynu, kupcy z Hamburga, Paryża. Straty, jakie ponieśli, były przyczyną pierwszego europejskiego kryzysu finansowego.

NARODZINY PIENIĄDZA PAPIEROWEGO

Początki XVII wieku przyniosły pierwsze europejskie doświadczenia z tzw. kwitami depozytowymi. Zapoczątkowała to mennica królewska w Londynie. Ta królewska instytucja proponowała bogatym Anglikom przechowywanie oszczędności, a zwłaszcza złota. Każdy kto powierzył królewskiej instytucji kruszec, w zamian otrzymywał pokwitowanie depozytowe na okaziciela. Ów kwit depozytowy (pokwitowanie) szybko rozpoczął drugie życie - już jako pierwowzór banknotu, czyli pieniądza papierowego.

Kwitem depozytowym można było płacić wszelkie należności, łatwo go było schować, a złoto, będące jego odpowiednikiem, bezpieczne leżało w skarbcu.

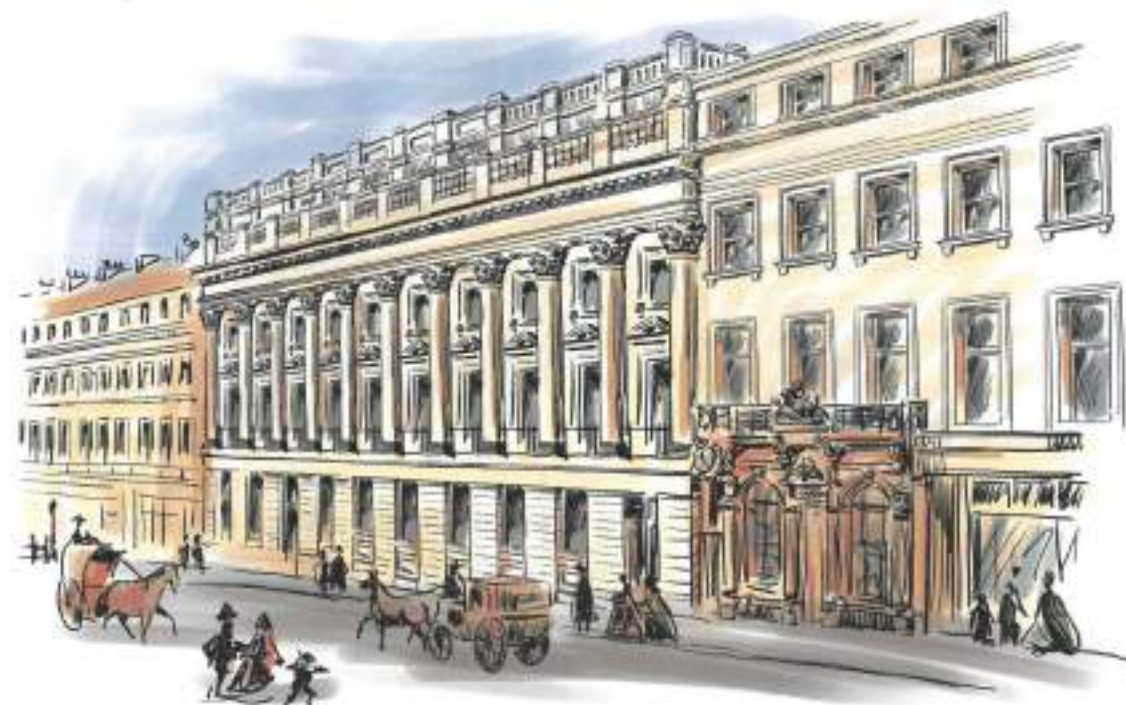
Po pewnym czasie zaufanie do świadectw depozytowych wzrosło na tyle, że można nimi było regulować również podatki.

16

KRS

Podatków na rzecz królestwa Anglii przybywało, a kiedy w 1694r. doszedł kolejny, zwany „opłatą od okrętów i łodzi”, powołano także do życia instytucję, której zadaniem był sprawny pobór danin. Tak powstała najbardziej zasłużona instytucja finansowa Europy - Bank Anglii (Bank of England).

Był niezależny od brytyjskiego rządu i przez blisko 300 kolejnych lat uchodził za symbol dobrego banku. Uzyskał zaufanie zarówno królewskiego rządu jak i poddanych. Jako jedyny posiadał prawo druku pieniędzy. Stał się pierwowzorem **BANKÓW CENTRALNYCH**.

Warto dodać, że w 1717r. ówczesny dyrektor Banku Anglii, słynny uczyony Izaak Newton postanowił, że 1 funt angielski będzie wymienialny na 7,32 g złota. Przelicznik ten przetrwał do wielkiego kryzysu w 1931r.

KRS

17

Podobnie rzecz się miała na kontynencie europejskim. W XIX wieku jeszcze nie istniało jedno państwo niemieckie, ale szereg krajów niemieckojęzycznych. Większość z nich miała swoje domy bankowe, które po zjednoczeniu Niemiec podporządkowane zostały w 1875 r. jednej instytucji centralnej - BANKOWI RZESZY.

Bank Angielski i Bank Rzeszy stały się dla wielu państw wzorem, gdy w XIX-wiecznej Europie kształtowały się narodowe systemy pieniężne i rodziła współczesna organizacja banków.

W 1828 r. dzięki inicjatywie genialnego polityka gospodarczego, jakim był książę Ksawery Drucki-Lubecki, powstał pierwszy polski bank państwowy. Po siedemdziesięciu latach działalności Bank Polski został wchłonięty przez centralny bank Rosji. Ziemie polskie zostały podporządkowane zaborcom, a na naszych terenach rozwijały się trzy odrębne systemy finansowe.

Cechą wspólną XIX-wiecznych pieniędzy - angielskiego funta szterlinga, niemieckiej marki czy francuskiego i szwajcarskiego franka była ich wymienialność na złoto wg określonych przeliczników - tzw. parytetów.

Tę epokę bankowości i systemów finansowych historycy nazwali panowaniem waluty kruszcowej, a jej kres przyniosła I wojna światowa. Zawierucha wojenna przetoczyła się przez kontynent europejski, wyniszczając gospodarki walczących stron i osłabiając ich waluty. Większość krajów zawiesiła wymienialność pieniądza na złoto na czas trwającej wojny. Po wojnie, w 1920 r., podczas międzynarodowej konferencji ekonomicznej w Brukseli zwołanej przez Ligę Narodów, próbowano przywrócić wymienialność walut na złoto, ale dla większości państw było to nierealne. Po prostu brakowało złota.

1918 - NIEPODLEGŁA POLSKA

... i finansowe kłopoty

Po blisko 130 latach niewoli w wyniku I wojny światowej Polska odzyskała niepodległość, a z nią ujawniły się kłopoty finansowe. Po zaborcach odzyskailiśmy kompletnie zniszczony kraj, niewiele warte pieniądze, a do tego jeszcze trzy systemy finansowe.

Jednym z naczelných zadań pierwszych polskich rządów była reforma finansowa.

Należało stworzyć nowy system pieniądza, gdyż stary - oparty na marce polskiej emitowanej przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową (ówczesny bank centralny), stał się niewydolny.

Krakowski Bank Spółdzielczy

Krakowski Bank Spółdzielczy, to bank godny zaufania o ponad 115-letniej tradycji, oparty wyłącznie o własny polski kapitał, oferujący nowoczesne produkty i usługi bankowe dla klientów indywidualnych, podmiotów gospodarczych, instytucji, rolników oraz jednostek samorządu terytorialnego. Bank prowadzi działalność w ponad 75 placówkach obsługi klienta na terenie województw: małopolskiego, świętokrzyskiego, śląskiego i łódzkiego.

Krakowski Bank Spółdzielczy jest jednym z największych banków spółdzielczych w kraju – utrzymując się na pozycji lidera w rankingach banków spółdzielczych oraz bezpieczeństwa finansowego. Jest również laureatem wielu prestiżowych nagród i wyróżnień, w tym Nagrody Prezydenta RP w kategorii Najlepsza Instytucja Finansowa w 2003 roku oraz siedmiokrotnym laureatem Mecenasa Kultury Krakowa.

Bank proponuje atrakcyjne i dostosowane do potrzeb i oczekiwań swoich klientów produkty i usługi bankowe m. in.: lokaty w złotych, euro i dolarach, rachunki, kredyty, obsługę dewizową, system bankowości internetowej, i wiele innych. Bank aktywnie wspiera działalność Szkolnych Kas Oszczędności i Spółdzielni Uczniowskich.

*Ucz i baw się!
oszczędzaj w SKO!*

Cześć Dziewczyny i Chłopaki!

Czy znacie Banki Spółdzielcze?

To banki, które są bardzo blisko Waszych domów – działają zarówno w małych miejscowościach, jak i największych miastach. Zawsze chętnie pomagają swoim Klientom i pracują tam uśmiechnięte panie i sympatyczni panowie 😊

Właśnie te Banki Spółdzielcze przygotowały specjalnie dla Was wyjątkowy program, który nazywa się **TALENTOWISKO**
Banków Spółdzielczych

Słyszeliście o nim?

Program uczy jak w przyjemny sposób zarabiać pieniądze! Każdy z Was na pewno ma wielki **TALENT**! No chyba nie zaprzeczycie, prawda? Każdy **coś** umie robić najlepiej, **coś** go interesuje, **coś** kocha robić najbardziej na świecie.

TALENTOWISKO Banków Spółdzielczych pomoże Wam znaleźć w sobie to **COŚ**!

Dzięki talentom – można zarabiać pieniądze
Dzięki pieniądзом – można rozwijać swoje talenty i realizować marzenia

Talenty dodajemy – od czegoś trzeba zacząć, czyli dzieci ze szkół podstawowych dowiadują się, co to jest pieniądz

Talenty mnożymy – młodzież z gimnazjum stawia pierwsze kroki w nauce przedsiębiorczości, czyli umiejętnego podejmowania ważnych decyzji

Talenty potęgujemy – już prawie dorośli uczniowie szkół ponadgimnazjalnych uczą się jak poradzić sobie na rynku pracy i w świecie wielkiego biznesu

Myśl pozytywnie o pieniądzu!
Zapytaj wychowawcę, czy w Twojej szkole
prowadzony jest program

TALENTOWISKO
Banków Spółdzielczych

Znajdź nas

Facebook/TalentowiSKO
www.talentowisko.pl

Grupa BPS
Banki Spółdzielcze i Bank BPS

ROR DEBIUT - warto wiedzieć!

Krakowski Bank Spółdzielczy proponuje dla osób młodoletnich w wieku od 13 do 18 roku życia ROR DEBIUT. Jeżeli jesteś w tym wieku, to ROR Debiut da Ci wolność – wyboru, podróżowania, płacenia i oszczędzania! Poczuj się jak dorosły i sam zarządzaj swoim budżetem! Do dyspozycji będziesz mieć:

- ➔ nowoczesną kartę płatniczą, działającą na całym świecie, możesz nią płacić w sklepach i internecie oraz korzystać za friko z ponad 3.500 bankomatów!
- ➔ będziemy Ci przysyłać informacje sms co się dzieje z Twoją kasą na koncie!
- ➔ jak lubisz odkładać to specjalnie dla Ciebie wymyśliśmy lokaty internetowe - klik klik, i już masz lokatę z zyskiem na Twoim rachunku!

Przyjdź do jednej z naszych placówek z Rodzicem lub Opiekunem – nie zapomnij swojego dokumentu tożsamości (dowód osobisty, paszport lub ważna legitymacja szkolna).

Krakowski Bank Spółdzielczy

Polski Bank

www.kbsbank.com.pl

Krakowski Bank Spółdzielczy z siedzibą w Krakowie, Rynek Klepański 8, 31-150 Kraków

HIPERINFLACJA

Marka polska w okresie 1919-1923 traciła na wartości już nie z miesiąca na miesiąc, ale z godziny na godzinę. Wartość naszej ówczesnej waluty w ciągu 1923 roku spadła o 36 tys. procent. Dla przykładu: jeśli na początku roku paczka zapalek kosztowała 1 markę to w końcu roku kosztowała 360 marek.

Zjawisko tak ogromnego spadku wartości pieniądza ekonomiści określają mianem inflacji, a gdy jej skala jest ogromna, mówimy o **HIPERINFLACJI**, czyli inflacji galopującej - niekontrolowanej.

7 listopada 1919 r., Naczelnik Państwa Józef Piłsudski powołał do życia pierwszy bank w niepodległej Polsce - Pocztową Kasę Oszczędności (PKO). Dziś jest największym polskim bankiem działającym pod nazwą Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna (PKO BP S.A.).

Instytucją powołaną do stabilizacji i unormowania polskiego rynku finansowego stał się **BANK POLSKI** utworzony jako spółka akcyjna 15 kwietnia 1924 roku w ramach słynnej reformy Władysława Grabskiego.

W ramach tejże reformy rząd polski zdecydował się na zastąpienie marki polskiej złotówką i dokonano wymiany pieniędzy w relacji 1 zł = 1.8 mln marek.

KRS

21

Bank Polski S.A. jako jedyny miał prawo emisji nowych złotych i odpowiadał za utrzymanie stałej wartości polskiej złotówki wobec innych walut, zwłaszcza w stosunku do amerykańskiego dolara i angielskiego funta szterlinga; obie waluty po I wojnie światowej powróciły do wymienialności na złoto („waluty kruszcowe”).

Wtedy określono także wartość złotówki w złocie.
 1 dolar USA (1 USD) = 5 zł i 18 gr.
 1 złotówka = 0,2903 g złota - czyli na poziomie franka szwajcarskiego. Były to niestety, jak wskazuje historia gospodarcza, zbyt rygorystyczne ustalenia. Polska gospodarka z trudem powstawała z ruin, a co za tym idzie nie udało się opanować utraty wartości nowych pieniędzy. W 1925 r. kursem złotówki zachwiała wojna gospodarcza z Niemcami.

W 1927 roku Bank Polski w porozumieniu z ministrem skarbu obniżył wartość polskiej złotówki i 1 USD = 8 zł i 91 gr.

Początek lat 30-tych okazał się pomyślny dla polskich instytucji finansowych. Powstał bardzo dobrze działający nadzór bankowy oraz kolejny państwowy bank - Bank Polska Kasa Opieki S.A., mający obsługiwać rzeszę Polaków, którzy w poszukiwaniu pracy wyemigrowali głównie do Ameryki. Rozpoczęły działalność także banki prywatne (komercyjne).

II WOJNA ŚWIATOWA

1 września 1939 roku wybuchła II wojna światowa. Niepokojące doniesienia z linii frontu spowodowały ewakuację Banku Polskiego.

Zasoby polskiego złota i innych wartościowych dokumentów finansowych (w tym także matryce do druku banknotów) ofiarni pracownicy banku przewieźli przez Rumunię do Francji, a następnie do Anglii.

W Londynie pod opieką emigracyjnego rządu polskie zasoby złota bezpiecznie przetrwały wojnę. A na polskiej ziemi okupowanej przez hitlerowskie Niemcy prawie wszystkie instytucje finansowe zostały zlikwidowane.

Podobny los spotkał banki, które po 17 września 1939 znalazły się w granicach ówczesnego Związku Radzieckiego.

Na terenach, które III Rzesza włączyła do swojego terytorium (Wielkopolska i Pomorze) wycofano z obiegu polską złotówkę, a jej miejsce zajęła niemiecka marka. Natomiast w Generalnym Gubernatorstwie (G.G.) okupant utworzył Bank Emisyjny w Polsce (1940), który co prawda emitował polskie złotówki jako prawny środek płatniczy dla G. G., ale był całkowicie podporządkowany Bankowi Rzeszy. Drukowane przez pseudopolski bank złotówki nie miały wielkiej wartości, zostały wkrótce pogardliwie określone jako „złote krakowskie” lub „młynarki” (od nazwiska prezesa Banku Emisyjnego w Krakowie - Feliksa Młynarskiego).

PO WOJNIE

W styczniu 1945 roku tymczasowe władze polskie powołały do życia Narodowy Bank Polski. Jako jedyny uprawniony był do emisji naszych złotych. Nowe banknoty drukowano w Związku Radzieckim, a „wkraczały” do obiegu wraz z maszerującą na Zachód Armią Radziecką. Powojenna złotówka emitowana przez NBP miała oficjalną wartość: 1 USD = 100 zł, przy czym określono nowe pieniądze jako wewnętrzne, czyli niewymienialne na inne waluty.

Był to początek budowy nowego systemu bankowego na potrzeby rodzącej się w Polsce gospodarki socjalistycznej (centralnie kierowanej przez państwo, pozbawionej konkurencji).

Od 1948 roku Narodowy Bank Polski stał się jedynym bankiem podlegającym Ministerstwu Skarbu (potem Finansów). Większość banków, które miały przedwojenny rodowód, zostało zlikwidowanych lub upaństwowionych.

26

KRS

Pięć lat po wojnie dokonano kolejnej wymiany pieniędzy:
ZA 100 STARYCH ZŁOTÓWEK OTRZYMYWAŁ SIĘ 1 ZŁ.

Tej wymianie towarzyszyła częściowa utrata oszczędności i zmiana prawa finansowego, które teraz stanowiło, że obywatelom Polski Ludowej nie wolno było posiadać obcych walut, złota i platyny. Taki stan rzeczy obowiązywał do 1956 roku. Wtedy władze zezwoliły obywatelom na posiadanie obcych walut, ale nadal nie wolno było nimi handlować. Cztery lata później (w 1960 r.) Bank PEKAO S.A. rozpoczął emisję bonów (odpowiednik dolara USD) i zaczęły powstawać specjalne sklepy eksportu wewnętrznego dla Polaków, którzy posiadali waluty obce.

~~100~~

100 = 1

Odtąd obowiązywała wymiana obcych dewiz na bony PEKAO S.A., którymi można było płacić w sklepach „za żółtymi firankami” czyli dewizowych.

Atrakcyjne zachodnie towary dostępne tylko w tych sklepach, dały początek czarnemu rynkowi handlu dewizami. Przypomnijmy, że przez długi okres - do połowy lat siedemdziesiątych nieformalny, czarnorynkowy kurs dolara wynosił ok. 67-70 zł, natomiast w końcu lat 70-tych wzrósł do ok. 130 zł.

KRS

27

REFORMA BANKOWA

Pierwszym sygnałem odbudowy normalnej bankowości w Polsce były reformy z 1982 roku. Prezes Narodowego Banku Polskiego miał być od tej pory powoływany przez Sejm (a nie jak dotychczas przez rząd) oraz przejąć odpowiedzialność za politykę pieniężną państwa. Zasygnalizowano także możliwość powstania nowych banków.

I tak w 1986 roku powstał państwowy Bank Rozwoju Eksportu, a w rok później z NBP wydzielono Powszechną Kasę Oszczędności - Bank Państwowy (od 2001r. po prywatyzacji Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.).

W 1988 powstało kolejnych 9 banków prywatnych (komercyjnych).

1989 - REWOLUCYJNY PRZEŁOM

Ta data oznaczała w Polsce **ZMIANĘ USTROJU POLITYCZNEGO I POCZĄTEK GOSPODARKI RYNKOWEJ.**

Z upadkiem ustroju totalitarnego nastąpił kres gospodarki zarządzanej centralnie przez rząd. Rozpoczęliśmy budowę demokratycznego państwa o ustroju gospodarczym, którego podstawę stanowi **WOLNY RYNEK.**

Dokonana w 1989 roku liberalizacja prawa dewizowego pozwoliła na niczym nieskrępowany dostęp obywateli do dewiz. Jak grzyby po deszczu rosła sieć punktów wymiany dewiz- kantorów. Tym decyzjom towarzyszyło wycofanie się rządu z wyznaczania cen na prawie wszystkie artykuły i wtedy - lawinowo ruszyła inflacja - czyli gwałtowny wzrost cen i spadek wartości pieniędzy.

POCZĄTEK GOSPODARKI RYNKOWEJ

Kiedy 1 USD osiągnął przerażającą cenę 10.000 zł, nowy rząd Polski zdecydował się na wprowadzenie w 1990 r. programu stabilizacyjnego. Opracował go i wdrożył ówczesny wicepremier **LESZEK BALCEROWICZ**.

Wówczas zbudowano solidne podstawy gospodarki rynkowej i osiągnięto **WEWNĘTRZNĄ** wymienialność złotówki.

Powstawały kolejne banki komercyjne (tylko w 1990 roku 22 banki), ale także sprawnie działający aparat kontrolny - nadzór bankowy, którym zarządza NBP.

**NARODOWY BANK POLSKI STAŁ SIĘ BANKIEM CENTRALNYM
Z PRAWDZIWEGO ZDARZENIA CZYLI BANKIEM BANKÓW,
NIEZALEŻNĄ OD RZĄDU INSTYTUCJĄ FINANSOWĄ,
CZUWAJĄCĄ NAD POLITYKĄ PIENIĘŻNĄ PAŃSTWA.**

W styczniu 1995 r. przeprowadzono denominację pieniędzy. W ciągu dwóch kolejnych lat 1 nowa złotówka zastępowała 10.000 starych złotych.

W XX wieku coraz popularniejszy staje się pieniądź plastikowy, czyli karty kredytowe. Dzięki temu wynalazkowi nie musimy już nosić przy sobie plików banknotów, a wszelkich zakupów możemy dokonywać za pomocą jednej małej „plastikowej karty”.

30

KRS

W 1997 r. nowa konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej powołała do życia **RADE POLITYKI PIENIĘŻNEJ** z Prezesem NBP na czele, z zadaniem kształtowania polityki pieniężnej państwa.

Od 2010 r. funkcję Prezesa Narodowego Banku Polskiego pełni prof. dr hab. Marek Belka. Ten wybitny ekonomista od lat 90. pełnił szereg ważnych funkcji publicznych w kraju i za granicą: konsultant Banku Światowego, doradca ekonomiczny prezydenta RP, wicepremier i premier rządu RP, minister finansów, od stycznia 2009 r. dyrektor Departamentu Europejskiego Międzynarodowego Funduszu Walutowego.

1 maja 2004 roku Polska przystąpiła do Unii Europejskiej, stając się pełnoprawnym członkiem zjednoczonej Europy.

W niedalekiej przyszłości będziemy także członkiem unii walutowej i wtedy zamiast złotówką będziemy płacić euro.

KRS

31

Wiesz już wiele na temat dziejów pieniądza, poznałeś drogę, jaką prowadziła do jego dzisiejszej postaci i chyba lepiej już rozumiesz, w jakim celu powstały banki i jakie są ich zadania. Chyba więc pora, aby przekroczyć próg banku i zapoznać się z najważniejszymi pojęciami, z jakimi się zetkniesz, stając się jego klientem.

Wszyscy wiemy, co to jest **BANK**, ale chyba mało kto potrafi podać jego zwięzłą definicję.

PRZYPOMNIJMY ZATEM, ŻE:

BANK

to samodzielna instytucja finansowa przeprowadzająca różnorodne operacje związane z obiegiem pieniądza i jego gromadzeniem, głównie depozytów, płatności i kredytów.

BANK CENTRALNY

to naczelna instytucja systemu bankowego każdego kraju. W Polsce jest to **NARODOWY BANK POLSKI**. Jako jedyny ma prawo emisji (druku) polskich pieniędzy.

JAK PORUSZAĆ SIĘ ...

KONTO

- TWÓJ osobisty rachunek w banku, na który możesz wpłacać i z którego możesz wypłacać pieniądze.

BANKNOT

- pieniądź papierowy, odpowiednio określony co do wartości, daty emisji i emitenta.

BANKOMAT

- urządzenie elektroniczne (automatyczny kasjer), wypłacające i przyjmujące pieniądze przy pomocy karty magnetycznej identyfikującej klienta. Pieniądź są dostępne o każdej porze dnia i nocy.

KRS

... W BANKOWYM PEJZAŻU

BILON

- pieniądź przyjmujący postać monet o różnych nominałach. Jest to pieniądź pomocniczy. Jego istnienie wynika z konieczności dostosowania wartości pieniądza do potrzeb drobnych płatności. W Polsce to: 1, 2, 5, 10, 20 i 50 groszy.

MONETA

- znak pieniężny o wartości podstawowej waluty, o określonym kształcie (najczęściej krążka), wymiarach i ciężarze, wykonany z metalu, oznaczony symbolem władzy państwowej danego kraju (np. godło). Pierwotnie wartość monety zbliżona była do rynkowej wartości kruszców zawartych w monecie. W Polsce to: 1, 2 i 5 złotych.

NOMINAŁ

- wartość przyjętego w systemie pieniężnym danego kraju banknotu lub monety, określana przy pomocy wartości podstawowych (np. złoty, euro, dolar) lub pomocniczych (grosz, eurocent, cent)

KRS

35

KREDYT

- pożyczka udzielona przez bank przy określeniu czasu jej trwania. Bank pobiera opłatę od przyznanego kredytu.

DEPOZYT

- kwota pieniężna złożona (zdeponowana) w banku na określony czas. Bank dysponuje tym wkładem, w zamian za to wypłaca oprocentowanie.

KARTA PŁATNICZA

- karta wydawana przez bank, w którym klient posiada swoje konto. Umożliwia zakup różnych towarów i płacenie za usługi bez konieczności posługiwania się gotówką. (plastikowy pieniądz)

KARTA KREDYTOWA

- jest to rodzaj karty płatniczej. Umożliwia zakup dóbr i usług bez płacenia gotówką. Karta ma limit wysokości wydatków określony przez bank. Typowymi kartami kredytowymi są VISA, MASTERCARD, AMERICAN EXPRESS.

Cards

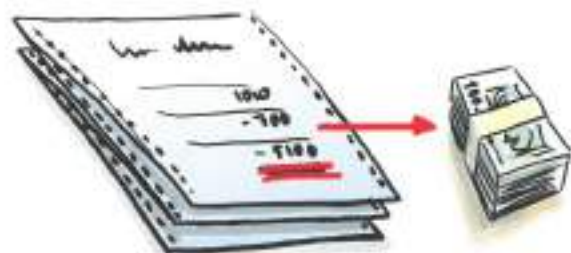
PIN

- (ang. Personal Identifical Number)
4-cyfrowy, utainiony
osobisty numer identyfikacyjny
służący do potwierdzania
operacji dokonywanych
w bankach i sklepach.
Jest to jakby Twój
podpis elektroniczny.

LOKATA

- inaczej pożyczka
udzielana przez klienta bankom.
Bank, pożyczając od Ciebie pieniądze,
gwarantuje Ci za to wynagrodzenie, czyli odsetki.

DEBET

- inaczej „winien”.
Podjęcie z konta więcej pieniędzy niż się posiada.
Trzeba tę zaległość pokryć do końca miesiąca.
Bank określa, do jakiej kwoty możemy korzystać z debetu.

NADZÓR BANKOWY

- kontrolowanie działalności wszystkich
banków działających w kraju
przez Narodowy Bank Polski,
którego celem
jest zapewnienie
bezpieczeństwa
wkładów
oszczędnościowych
i lokat gromadzonych
w bankach.

EURO

- wspólna waluta krajów Unii Europejskiej,
samodzielna i pełnoprawna jednostka monetarna.
1 euro to 100 centów. Polska, jako członek Unii
Europejskiej, przystąpi do unii walutowej
w ciągu kilku najbliższych lat.
Wtedy zamiast złotówką
będziemy płacić w euro.

WYDAWCA

Oficyna Wydawniczo-Reklamowa „PANEUROPA”
Szewce, ul. Dewońska 18, 26-052 Nowiny

Autorzy ..... Anna i Andrzej Kwiatkowski

Opracowanie graficzne i rysunki ..... © Wszelkie prawa zastrzeżone Dariusz Dubiel

Konsultacja merytoryczna ..... prof. dr hab. Jerzy Szczepański

Konsultacja metodyczna i dydaktyczna ..... dr Henryk Suchojad
(rzeczoznawca z upoważnienia
Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu)

Korekta: ..... mgr Alicja Kumańska

Wydanie I
Kielce 2015

© Wszelkie prawa zastrzeżone

Można zilustrować to następująco:

100 obywateli składa się po 100 zł i powołuje spółdzielczą kasę pożyczkową. Daje to kwotę 10.000 zł, którą następnie pożycza jednemu ze swoich członków, oczywiście na niewielki procent. Jeśli byłoby to oprocentowanie rzędu 10% w skali roku, to pożyczkobiorca po upływie 12 miesięcy zwraca do wspólnej kasy 11.000 zł, które znów są przeznaczone na pożyczki.

W ten sposób, jeśli ilość członków spółdzielni wzrasta, to także wzrasta ogólna pula pieniędzy przeznaczonych na kredyty, rośnie zysk a więc następuje rozwój banku.

Ważną datą tak dla spółdzielczości bankowej jak i polskiej myśli gospodarczej był rok 1871, w którym zwołano I Zjazd Delegatów Spółdzielczości kredytowej, który obradował pod hasłem „Własną pracą i pomocą a siłami zjednoczeni”, a na którym powołano pierwszy polski związek spółdzielczości pod nazwą Związek Spółek Zarobkowych i Gospodarczych.

W 1890 r. Franciszek Stefczyk założył w Czernichowie k/ Krakowa spółdzielnię oszczędnościowo-pożyczkową (zwaną kasą chłopską), której odpowiedniki powstały wkrótce w całej Galicji.

Po odzyskaniu w 1918 roku niepodległości, Franciszek Stefczyk został prezesem Centralnej Kasy Spółek Rolniczych w Warszawie; był także autorem licznych prac z dziedziny spółdzielczości.

Bankowa spółdzielczość w okresie międzywojennym pełniła funkcję normalnych banków. Hitlerowska okupacja położyła kres tym instytucjom finansowym. Po zakończeniu II wojny światowej odrodziła się bankowa spółdzielczość. W grudniu 1945 roku powstał Bank Gospodarstwa Spółdzielczego Okres powolnej odbudowy polskiej spółdzielczości w Polsce rozpoczął się wraz z „odwilżą” 1956 r. Lata 1975-1989 były na powrót okresem upaństwowiania i centralizowania banków spółdzielczych. 1 lipca 1975 r. utworzono Bank Gospodarki Żywnościowej, który stał się centralą finansową dla banków spółdzielczych. Nadano im w ten sposób państwowy – spółdzielczy charakter.

Rok 1989 r. był przełomowy dla całego państwa. Rozpoczął się proces transformacji ustrojowej, który dla spółdzielczości bankowej był szczególnie trudny. Rozpoczął się proces łączenia się banków w nowych bankach zrzeszających. Jednocześnie wiele banków upadło i zostało zlikwidowanych. Do 2006 r. z ogólnej liczby 1663 banków pozostało 585. Okres ostatnich 20 lat to czas bardzo dynamicznych zmian polegających w głównej mierze na walce o zachowanie dorobku spółdzielczych form działania, uchwalenie jak najlepszego prawa spółdzielczego, a tym samym stworzenia silnych fundamentów do działania i systematycznego rozwoju w przyszłości.